

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (yhden paikan säännös)**Viite: HE 191/2025 vp**

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavasti lausuntoaan seuraavaa.

Esityksen mukaan hakijan ottaessa opintojen aikaan vastaan uuden opiskelupaikan hän menettäisi voimassa olevat saman ja alemman tasoiset opiskeluoikeudet. Lain voimaantulon myötä olisi edelleen mahdollista suorittaa useampi kuin yksi tutkinto, mutta ensimmäinen tutkinto on suoritettava kokonaisuudessaan ennen uusien opintojen aloittamista.

Esityksen tavoitteena on nostaa väestön koulutustasoa, erityisesti korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuutta, koulutuksen ja oppimistulosten korkeaa laatua laskematta. Tämän saavuttamiseksi esityksen tavoitteena on tarjota mahdollisuus korkeakoulututkiminnon suorittamiseen mahdollisimman monelle sellaiselle henkilölle, jolla tutkintoa tai opiskeluoikeutta ei vielä ole. Esityksen tavoitteena on myös vähentää korkeakouluissa vailla aktiivista käyttöä olevia opiskeluoikeuksia ja niistä koituvaa tarpeetonta hallinnollista ja opetussuunnitteluun liittyvää työtä. Korkeakoulut voisivat kohdentaa mahdollisesti säästyvät voimavarat koulutustarjontaan ja koulutuksen laadun vahvistamiseen.

Unifi lausui luonnoksesta OKM:lle luonnosvaiheessa. Suuri osa lausuntokierroksella olleen lakiluonnoksen ongelmallisista kohdista on saatu korjattua valmistelussa. Koulutuspoliittisesti tarkasteltuna edelleenkin esityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta esitetty keino on suhteeton saavutettaviin tavoitteisiin ja hyötyihin nähden.

Yliopistot ovat saaneet OKM:ltä rahoitusta yhteiselle siirtohakumenettelyjen kehittämishankkeelle, joka on käynnistynyt. Hankkeen myötä yliopistot edistävät tässä esityksessä olevia tavoitteita, muun muassa mahdollistamalla sujuvan siirtohaun sekä lisäämällä siirtohaun tunnettuutta ja houkuttelevuutta ja siten vähentämällä toisen tai useamman opinto-oikeuden tarvetta.

Vuonna 2023 uuden opiskeluoikeuden aiemman tai aiempien lisäksi saaneita ja useammat opiskeluoikeutensa pitäneitä oli kaikkiaan 2 979. Enimmäkseen kyse oli toisen opiskeluoikeuden saaneista (2 697 henkilöä), joista pääosa oli yliopistoissa (1 932). Vuonna 2023 yliopistoissa paikan vastaanottaneita oli 34 560 henkeä (Vipunen), joten muutosta perustellaan hyvin pienellä osalla paikan vastaanottaneista. Opiskeluoikeuksien päättäminen ei myöskään suoraviivaisesti vapauta opiskelupaikkoja.

Esityksessä on tunnistettu, että ehdotettu lainsäädäntö lisää joka tapauksessa korkeakoulujen hallinnollista työtä, kun korkeakoulujen tulee tehdä päättyviä opiskeluoikeuksia koskevat rekisterimerkinnot korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältäviin rekistereihin. Tällä hetkellä siirto-opiskelijoiden aiempien opiskeluoikeuksien päättämiseksi ei ole olemassa automaatiota ja sitä varten tarvittavia rajapintoja korkeakoulujen

opintohallintoa koskevien järjestelmien välille. Korkeakouluille aiheutuisi merkittävää lisätyötä opiskeluoikeuksien merkitsemisestä päätyneeksi myös niiden osalta, jotka aiemmin olisivat pitäneet useammat opiskeluoikeudet.

Tämä vaatisi etenkin muutoksen alkuvaiheessa lisäresursseja, joita tuskin on mahdollista kattaa muutoksesta koituvilla hyödyillä. Myöskään esityksen vaikutusten arvioinnissa mainittu Digivision myötä rakennettu korkeakoulujen yhteinen tietoaalusta ei vielä mahdollista tässä mainittuja tarpeita.

Esitetyt säännökset edellyttävät todennäköisesti muutoksia myös muihin järjestelmiin, kuten Oili-ilmoittautumispalveluun ja Virta-opintotietopalveluun. Esitettyjen säännösten myötä myös Opintopolkuun on toteutettava muutoksia. Korkeakouluja varten olisi muun muassa toteutettava toiminnallisuus, jonka avulla korkeakoulu saa tiedon päätyvistä opiskeluoikeuksista.

Kokonaisuudessaan yhden opiskelupaikan säännöstä on hallituksen esityksessä muutettu toteutustavaltaan vastaamaan paremmin yliopistojen lausunnoissaan esittämiä näkemyksiä, mitä Unifi pitää hyvänä. Lisäksi yliopistolain systematiikan näkökulmasta Unifi pitää hyvänä ratkaisua säätää opiskeluoikeuden päättymisestä yhdessä säännöksessä ja koota säännökseen kaikki opiskeluoikeuden päättymistilanteet mukaan lukien opiskeluoikeudesta luopuminen ja opiskeluoikeuden päätyminen valmistumisen johdosta, joista ei aiemmin ole säädetty lakitasolla.

Unifi toivoo, että lainvalmistelua jatketaan aktiivisessa vuorovaikutuksessa korkeakoulujen kanssa.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jari Ojala
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja